

ДОСЛІДЖЕННЯ КРИЗОВИХ АСПЕКТІВ ПРОВАДЖЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У 2024 році все частіше лунають тези – головним ворогом економіки України є не війна, а державна політика. На сьогоднішній день економічні законопроекти розробляє Комітет Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики. Важко знайти підприємців, що позитивно ставляться до їх діяльності. Нижче вказано перешкоди, що знищують життя і розвиток бізнесу.

По-перше, проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану [1]. Більшість позицій у законопроекті викликає питання як довго підприємці будуть спроможні виконувати основні нормативні положення даного законодавчого акту. Для «білого» бізнесу, що сплачує податки – це ситуація, або ти йдеш у тінь і працюєш, або платиш і закриваєшся. Яскравим прикладом є ситуація з комунальним підприємством Сум КП «Міськводоканал». Підприємство перебуває на межі закриття – усі кошти направляються на сплату зарплат працівникам. Проте зарплати низькі, що призводить до звільнення кваліфікованого персоналу. підприємство стикнулося з браком персоналу і намагається зберегти працівників, однак підвищення ставки військового збору з 1,5 до 5% суттєво зменшить їх розмір зарплати, що призведе до ще більшого загострення ситуації та відтоку кваліфікованих кадрів підприємства [2]. Отже, податки платитимуть, ті хто платив, а на тіньовий сектор закон не сильно впливає підвищення податків для всіх груп ФОП – це тінізація, або відмова від ведення підприємницької діяльності в Україні, через низьку чи нульову прибутковість. Нова ставка податків для банків призведе до зниження рентабельності банківського бізнесу та вплине на швидкість поповнення капіталу банками. Зважаючи, що країна знаходиться у стані повномасштабної війни, даний законопроект характеризується наявністю широкого кола протиріч, пов'язаних з перспективою істотного скорочення параметрів прибутковості вітчизняних підприємницьких утворень та значної «тінізації» економіки.

По-друге, ситуація з фізичними особами підприємцями формує собою ряд проблемних питань. Згідно закону адміністрування найманих працівників ускладнюється, якщо до прийняття закону, подання звітності за найману працю проводилося поквартально, то згідно нових положень – щомісячно. Також підприємці мають бути готові до оновлення реквізитів для сплати податків (саме військового збору), стежити, щоб податки зараховувалися вчасно, цілком ймовірно коригування поточних податкових декларацій. Навантаження на бухгалтерію посиляться, що призведе до погіршення діяльності ФОП.

По-третє, вплив нового законопроекту на банківський сектор. Майже 160 млрд грн прибутку до оподаткування отримали українські банки за 2023 рік. Прибутки подвоїлися в порівнянні з 2021 роком. У 2023 чистий прибуток банків склав 86,54 млрд грн., що є позитивним результатом, адже сектор збільшив прибутки на 12 % у порівнянні з роками до повномасштабного вторгнення. Тоді 71 банк отримав прибуток у розмірі 77,53 млрд грн. Отже, незважаючи на російське вторгнення сектор продовжив розвиватися. Згідно з положенням закону №11416 кожен банк повинен сплатити до бюджету половину свого прибутку. Для більшості банків прибутковість різко зменшується. Базові параметри отримання економічної вимоги скорочуються, цілком вірогідно банки з малим статутним капіталом будуть неспроможними до повноцінного провадження своєї основної діяльності [3].

По-четверте, система моніторингу відповідності податкових накладних критеріям оцінки ступеня ризиків. Зупинка податкових накладних вже два роки нависає над кожним

бізнесом. Десяткам тисячам компаній без пояснень блокували накладні через ризиковість. Щоб вирішити проблему доводилося йти на діалог із податковою службою і вирішувати розблокування у нелегальний спосіб.

По-п'яте, істотним стримуючим фактором стабільно функціонування вітчизняного підприємництва залишаються прямі економічні наслідки повномасштабного воєнного вторгнення, що знаходять своє вираження у розриві коопераційних взаємозв'язків між суб'єктами господарювання, ускладнення та значне здорожчання вартості логістичних послуг, кризовий стан ринку праці (втілений у проблемі дефіцитності кваліфікованого трудового ресурсу), руйнація вітчизняного інфраструктурного потенціалу (зокрема у сфері енергетики) тощо [4, с. 99]. Означена вище сукупність факторів деструктивно впливає на економічний потенціал підприємницьких утворень в значній мірі звужуючи їх можливості до розвитку та підтримки платоспроможного стану функціонування.

Все наведене вище дає змогу стверджувати, що 2025 рік буде для бізнесу одним з найважчих за всю історію незалежності. Не варто забувати, що кінець 2024 буде також непростим, за прогнозами експертів у сфері енергетики взимку аварійні відключення будуть аналогічні липню або й гірші. Для багатьох бізнесів зима стане останньою. Підприємницька діяльність в Україні на даний момент найризикованіша справа, малий і середній бізнес не мають іншого виходу, як закритися, а великий бізнес просто працюватиме у тіні. Саме тому, одним з пріоритетних напрямків реалізації національної економічної політики має стати формування комплексних й узгоджених стратегічних положень розвитку підприємництва та створення сприятливих кон'юнктурних умов для ведення бізнесу, що включає в себе як поміркованість у реалізації фіскальної політики, так і імплементація дієвих систем стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності.

Перелік посилань:

1. Проект закону України № 11416. 18.07.2024. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/44605> (дата звернення 09.11.2024).
2. Підвищення ставки військового збору призведе до ще більшого дефіциту кадрів. *Бухгалтер 911*. 2024. URL: [https://buhgalter911.com/uk/news/news-1081723.html?utm_source=telegram&utm_medium=channel&utm_campaign=tggroup\(lfnf](https://buhgalter911.com/uk/news/news-1081723.html?utm_source=telegram&utm_medium=channel&utm_campaign=tggroup(lfnf) (дата звернення 09.11.2024).
3. Майже половину від прибутку банки мають сплатити як податок за 2023 рік. *Опендатабот*. 2024. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/banks-2023> (дата звернення 09.11.2024).
4. Тульчинська С. О., Солосіч О. С. Концептуальні засади забезпечення економічної безпеки підприємництва в умовах воєнного стану. *Економіка та управління підприємством. Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. № 3 (79). С. 97–102. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2022-79-14>.